

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

ראה
ה'תשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא ראה

לבחור בטוב, ככתוב לקמן (ניצבים, ל,יט) נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בְּחַיִּים.

ועוד יש לומר שהוא השם המסוגל ליתן שפע של מציאת חן בעיני ה', ורמוז כוחו בשמו, ראה. וכן משה רבינו השתמש בשם זה למציאת חן כמובא בפרשת כי תשא "ראה אתה אומר אלי וגו' וגם-מִצַּאת חן בְּעֵינַי, וגו'.

ועל דרך הצח, הוא שהתכוון דוד המלך באמרו פָּנִידָה הָאֵר בְּעֵבְדְּךָ וְלִפְנֵי אֶת-תְּקִידָה. (תהלים קיט, קלה'). הוא המלאך ראה הוא הָאֵר, המאיר פנים לעבדי ה' ללמדם הדרך אשר ילכו בה.

ואשר על כן, על כל הנ"ל, השילוב של שני השמות רָאָה אֲנֹכִי הוא הורדת השפע ממקור הברכה, במציאת חן ועין טובה, לבוחרים בדרך הישר. וזה שנאמר (יב,כח) כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִשָּׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.

ועוד על דרך הרמז, אמר רָאָה אֲנֹכִי נתן לפניכם הַיּוֹם בְּרָכָה וקִלְלָה. בְּרָכָה בטעם טיפחא, והיא מכללי

ראה

רָאָה אֲנֹכִי נתן לפניכם הַיּוֹם בְּרָכָה וקִלְלָה (יא,כו)

מובא באור החיים הק' שבאמרו אֲנֹכִי ירמוז לקב"ה כי הוא הנותן את הברכה, ובאמרו רָאָה לשון יחיד רצה לומר שבערך זה שהברכה מעם ה' יהיו כולם שוים כאיש אחד.

ועל דרך הרמז והסוד יש לומר: כשם שאֲנֹכִי ירמוז לקב"ה, כמו כן באמרו רָאָה ירמוז על דרך הסוד לשם הק' ראה מע"ב שמות, היוצאים מפסוקים ויסע ויבא ויט בפרשת בשלח. ועל פי זהר חדש המורה לכוון שמות ע"ב בפרשה שניה ושלישית של ק"ש, השם רא"ה מכוון בפרשה שניה כנגד שם יהו"ה (אשר ה' נתן לכם ושמתם וגו').

ומובא בספר שרשי השמות להרמ"ז שהשם ראה הוא השם הנותן כח לתועי בינה לבחור בדרך הישר. וזה שאמר כאן אֶת-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וגו' וְהַשְׁלַח וגו' וְהַשְׁלַח אֶם-לֹא תִשְׁמְעוּ וגו'. ונשלח המלאך בשם ראה להנחות את האדם

לעומקו של מקרא ראה

להטפית, ולא יקרבו זה אל זה הברכה, והקללה.

וגם לקוראים לטעם זה בלשון "**טרחא**", ירמוז בזה שיהיו זכאים לברכה, ולא **יטריחו** את בוראם לחפש להם כביכול מדה כנגד מדה על קללה שלא תבוא עליהם ח"ו.

ולכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. שכן ירמוז הכתוב לנבואת ירמיהו (איכה ג, לח) מפי עליון לא תצא הרעות והטוב.

והוינן בה, בשלמא הרעות לא תצא מפי עליון, אך הטוב ודאי יצא מפי עליון שהוא הטוב, ומאי והטוב אשר אמר הפסוק. ועוד, מפי עליון לא יצאו הוי ליה למימר כגון: לא יצאו הרעות והטוב. ומאי לא תצא הרעות והטוב.

אלא כך פרשהו: מפי עליון לא תצא ערבוביה של הרעות והטוב, אלא רק הטוב לבדו. והרעות, מעשה ידי האדם המה, כאומרו: (ירמיהו ב, יט) **תִּסְכְּדוּ רַעְתְּדָךְ** וכפירוש רש"י: סוף שרעתך תביא עליך יסוריך. והכל לפי מעללי איש.

וכן יובן הפסוק: **וקללה** - אם לא

הניקוד לפני סוף פסוק, מכל מקום הטיפחא משמשת כעין **הפסקה קלה** בינה לבין המלה **קללה**.

וכאומרו: ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה. **ברכה אנכי נתן**, וקללה אינני נותן, אלא הכל לפי מעללי איש.

וכן ירמזון אלין מליא לדברי רבי יהושע בן לוי [תנחומא במדבר], מצינו שעקם הכתוב שנים ושלש תבות בתורה, שלא להוציא דבר טמא מפיו, שפאמר: מן הבהמה שהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה (בראשית ז, ח), ולא כתיב: מן הבהמה הטמאה.

כמו כן כאן יתיצבו הטעמים לימין הלשון הנקיה של התורה, **שלא להזכיר שם הקללה** על הברכה, ולכן הפסיק בטיפחא בין הברכה לקללה. כזה: ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה, [וקללה לפי מעללי איש, כדלקמן].

ועל דרך המוסר, ירמוז בטיפחא, לומר לך שרק כטפח בין הברכה והקללה, לכן והחי יתן אל לבו ולא יבטח בעשרו ובכח ידו ואף לא בחכמתו, ויהיה כל ימיו בתשובה ובכך לטפח את יראתו על מנת

לעומקו של מקרא ראה

נ"ה, ג'] **שְׁמַעו וַתִּחַי נַפְשְׁכֶם**, והמרגיש **בטעם התורה** תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה.

ועל דרך **הצח והטעמים**, **אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ** בטעמים מנח רביעי. שלימוד התורה שאתם שומעים יהיה **מונח** בתוכם ועל לוח לבכם, עד שיהיה חלק מכם, וכן **תִּשְׁמְעוּ** מוטעם ברביעי שהוא לשון רובץ, וכן נקרא רביע, כחמור נושא ספרים הרובץ תחת משאו, עד אשר יוכל להרביץ תורתו לתלמידים כאמור בהפטרה הנה אֲנִי **מְרַבֵּץ בַּפּוֹךְ אַבְנֵיךָ**: ואין הרבצה אלא **הרבצת תורה**, ואמר **בפוך אבניך**, אל תקרי בפוך אלא **בפיד**. אל תקרי אבניך אלא **בניך**. כדמפרש ואזיל [פס' יג] וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה', וכפי שיבואר לקמן בהפטרה.

^^^

וַנִּתְּנָה אֶת-הַבְּרָכָה עַל-הָרִגְוִים
וְאֶת-הַקְּלָלָה עַל-הָרִגְוִים (יא, כט)

אֶת הַבְּרָכָה. פירש רש"י כתרגומן, ית מְרַבֵּץ. **עַל-הָרִגְוִים** פירש רש"י **כלפי הר גריזים**. שהלויים **עמדו**

תשמעו, הרי שיביאו אותה על עצמם, כפרי מעלליהם. **וברכה - אם תשמעו**, **כאמרו: רֹאֵה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה**.

ועוד יש ליתן טעם מדוע התחיל ביחיד רֹאֵה, וסיים ברבים: לְפָנֶיכֶם.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי בא הכתוב **לרמוז על הַעֲרָבוֹת**. שהאחד כרבים והרבים כיחיד, **ואשר על כן נאמר נָתַן שֶׁהֵן אוֹתָן אוֹתִיּוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַפּוֹךְ**, לומר לך כשם שהיחיד נותן לרבים, כך הרבים נותנים ליחיד. **וְאֲנִי בַתּוֹךְ, בֵּין רֹאֵה וּבֵין לְפָנֶיכֶם** כי הוא הנותן כח לערבות, שהיא גזירת עליון לעמו ישראל, ובגויים לא יתחשב שם ערבות כלל.

^^^

את-הברכה אשר תשמעו

מפרש האוה"ח הק' אומרו **את**, להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה' עוד לו עמה **יעוד הטוב**, והוא אומרו **אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ** כי **השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש** כאמרו [בהפטרה ישע']

לעומקו של מקרא ראה

לכן **העונים** **אמן** על ההרים יכולים להיקרא **המברכים**. ובזה יבוא גם פשוטו של מקרא על מקומו בשלום.

~~~~~

עניית אמן כקבלת ערבות

בפרשת כי תבוא יבואר שבעניית אמן זו על הר גריזים והר עיבל, בזה חלה **הערבות של בני ישראל זה לזה**.

אלא שמחלוקת היא בסנהדרין מג: **על מה חלה הערבות**.

לר' יהודה, חלה הערבות בהר גריזים ועיבל **על הנסתרות בלבד**, כי לשיטתו, ערבות **על הנגלות**, חלה כבר בהיותם **במדבר**.

ולר' נחמיה, **במדבר** לא חלה ערבות כלל לא על הנגלות ולא על הנסתרות, **ובהר גריזים ועיבל חלה הערבות רק על הנגלות**. ואילו **על הנסתרות לא חלה ערבות כלל**.

והטעם בזה שלא חלה ערבות על הנסתרות, כי יסוד הערבות שהאדם אחראי לא רק למעשיו שלו, אלא גם

בתווך **בין שני ההרים** והפכו פניהם לכיוון הר גריזים ופתחו בברכה, **והעומדים על ההר ענו אמן**.

ויש לשאול, מה הכריח את רש"י לפרש כביכול לא כהפשט, **על-הָר גְּרִיזִים** ממש, אלא **כלפי הר גריזים**.

ויש לומר שלמד זאת מפרשת כי תבוא כז, **יב'** וכפי שפירש שם כי רק **העונים אמן** עמדו רגליהם על ההרים, **והלויים המברכים היו בתווך, בין ההרים**.

ופירש כן על דרך חילוף המצוי במקראות בין **אָל ו עַל**. וכן מצינו בגמרא (ברכות לב.) שנזקקה לומר בדרך של אל תקרי. כדאמר רבי אלעזר ויתפלל משה **אָל ה' אל תקרי אָל ה' אלא עַל ה' שכן דְּבִי רבי אליעזר בן יעקב קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין**. [שדורשים א' כע' וע' כא', לפי העניין].

ולעומקו של מקרא יש לומר שכאן נרמז הכלל: **גדול העונה אמן יותר מן המברך**. ובהיות **העונים אמן עומדים על ההרים**, הרי כאילו המברכים **הם** העומדים על ההרים, שעל ידי העונים אמן יש חלות לברכה.

לעומקו של מקרא ראה

ואשר על כן יובן גם מדוע נאמר
רָאָה בלשון יחיד, ולפְּנִיכֶם נאמר
בלשון רבים. שאף על פי שיש כאן
שְׁנַיִם, המברך והעונה, נחשבים הם
כאחד מכח הערבות שחלה בעת
ענייתם אמן.

ועל דרך הרמז והצח, תהיה
הערבות נרמזת בשמות ההרים. שכן
גרזים עיבל הם אותיות ערבים זה
לזה. כיצד: הוצא מן גרזים ועיבל את
האותיות גזיל, ונתרו אותיות ערבים.
ומהאותיות גזיל הוצא י"ג שהן
גימטריה אח"ד, והאותיות שנותרו
ז', ל", ירמזון לראשי תיבות זה לזה.

נמצאת אומר גרזים עיבל רומזים
להיות בני ישראל בשבועתם שם כולם
אחד, ערבים זה לזה.

~~~~~

הלא-הָמָה

הלא-הָמָה בְּעֶבֶר הִפְּדֹן אֶתְרִי דָּרֹךְ
מִבּוֹא הַשָּׁמַשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיָּשֵׁב
בְּעֶרְבָה מִן הַגִּלְגָּל אֶצֶל אֱלֹנָי
מִרְהָ (יא,ל')

למעשיו של חבירו, ויכול, ולעתים
צריך, להוכיח את חבירו, והרי אין
אדם יודע מה במטמוניות לבו של
חבירו, ולא יוכל להוכיחו על
הנסתרות, ולכן לעולם לא תחול
ערבות על הנסתרות, כי אין אפשרות
לתוכחה, והתוכחה היא תנאי לערבות.

והלכה כר' נחמיה כנגד ר' יהודה,
והיינו שבמדבר לא חלה ערבות כלל,
ובהר גרזים ועיבל חלה ערבות רק על
הנגלות. וסימנך: נחמיה נחמתנו. כי
מי יודע מה במטמוניות לבו של חבירו.

ואשר על כן פירש אזה"ח הק'
(בפרשת כי תבוא) שעל הנסתרות
היו צריכים להישבע בברוך וארור כי
בהעדר כח התוכחה, השבועה תוכיח.
ולכן היו צריכים להישבע על
הנסתרות כל אחד ואחד בפני עצמו,
בהעדר אפשרות התוכחה.

ובזה ינתן עוד טעם לפירוש רש"י
מדוע יקראו העונים אמן בשם
מְבַרְכֵּא, המברכים.

שהרי בענייתם "אמן" חלה הערבות.
ומכח הערבות נקראים הם המברכים.

לעומקו של מקרא ראה

ד. דרך, היא מעלת המחשבה על דרכיו, לכלכל את מעשיו בשום שְׁכָל, ועל זה נאמר (תהלים נ, כג) **וְשֵׁם דָּרְךְ אֲרָאנוּ בְּנֵשֶׁע אֱלֹהִים**. וכדאריב"ל (מועד קטן ה.) **כָּל הַשָּׁם** אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר וְשֵׁם דָּרְךְ אֵל תִּקְרִי וְשֵׁם [בשֵׁין שמאלית] אלא וְשֵׁם [בשֵׁין ימנית] וְשֵׁם דָּרְךְ. וְשֵׁם ומעריך ומְכַלְכֵּל את דרכיו להיות בדרכים טובות, אז **אֲרָאנוּ בְּנֵשֶׁע אֱלֹהִים**.

ה. מְבוֹא, היא מידת ההתמדה בהלל ושבח לבורא עולם, כדרך אומרו מְמַנֵּחַ שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֵלֵל שֵׁם ה' (תהלים קיג, ג').

ו. הַשְּׁמֵשׁ, מעלת הגבורה והעוז הרוחני, כאומרו כצאת השמש בגבורתו.

ז. בְּאֶרֶץ, מעלת הרצון, או מעלת הריצוי שהארץ מתרצית להיטיב עם הבריות ולתת להם תנובה אף שהם דורכים עליה ומבזים אותה, כן יִרְאֶה לְרִצּוֹת את זולתו.

ח. הַכְּנַעֲנִי, היא מידת ההכנעה, אשר על כן נקראת הארץ הקדושה בשם הכנעני, שבה נכנעים לפני בורא עולם.

הָלֹא הִמָּה. לפשטן של דברים הכוונה להר גריזים והר עיבל. וכפירש"י שנתן בהם סימן היכן נמצאים. הָלֹא הִמָּה בַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן וגו'.

ולעומקו של מקרא, על דרך הדרש, הָלֹא-הִמָּה יכוון למעלות הרוחניות ששיגו עם ישראל על ידי המברכים ועל ידי הערבות.

כלומר, בְּאֵילוֹ מידות טובות ידבק האדם כדי להגיע למעלה רוחנית שיוכל לפעול בה ישועות, להתברך מפי עליון ולברך בה אחרים.

והם ט"ו מעלות רוחניות, וכה תִּדְרֹשׁ הפרשה:

הלא המה:

א. בַּעֲבֹר, שיהיה תמיד לנגד עיניו המעבר מעולם הזה לעולם הבא.

ב. הַיַּרְדֵּן, שיהיה תכלית עבודתו להוריד השפע על ידי מעשיו, וע"י כך יהי בית דין של מעלה דן את מעשיו לחסד, כמי הירדן,

ג. אַחֲרֵי, היא מידת הדבקות בה' ככתוב אחרי ה' אלקיכם תלכו (לקמן דברים יג, ה')

לעומקו של מקרא ראה

ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו.

טו. מַרְה, היא המעלה של **יראה** ו**אהבת הרוממות**, שעל ידי יראה לשמה ואהבה לשמה הוא מורה דרך לאחרים.

ובט"ו מעלות אלו יזכה להיות מהמברכים ומהמתברכים.

ועל דרך הצח, נאמר בתחילה **הָלֹא**. **הָלֹא-הָמָּה.** הָלֹא בגימטריה ל"ו, הָלֹא-הָמָּה ל"ו צדיקים שבכל דור שְׁשָׁמִים ט"ו מעלות אלו לנגד עיניהם לעלות בהם בעבודתם.

ועל דרך הרמז והסוד, הָלֹא הָמָּה. הָלֹא הוא כינוי לשני שמות הק' **לאה** ו**האל**, והמלה הָמָּה תתיחס על דרך הרמז לשני שמות אלה. והמה מע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים של ויסע ויבא ויט, בפרשת בשלח, [שמות י"ד יט-כא].

ועליהם נאמר הָמָּה, ומוטעם בטעם **אזלא**, והוא לשון הליכה בארמית. **לרמז שהמה ההולכים** לפני מחנה ישראל, הם **לאה והאל**, המלאכים העתידין להתלוות לבני ישראל לנחותם הדרך, עד הגיעם למחוז חפצם

ט. הַיִּשָּׁב, היא מעלת **יישוב הדעת**, ואשר על כן נקרא אליהו הנביא אליהו התשבי, שהיה מהמיושבים שבגלעד (תענית, ג. תוס' ד"ה ויאמר)

י. בְּעֶרְבָה, היא מידת הנושא **בעול עם חבירו**, הנגזרת ממידת הערבות.

יא. מוֹל, היא המעלה של **מילת ערלת הלב**, היא מעלת **לב טהור** ברא לי אלקים, ושתהיה **תכלית** זאת של חייו **אל מוֹל** עיניו תמיד.

יב. הַגִּלְגָּל, היא מעלת האמונה **בהשגחה**, לדעת **שהכל מגולגל** מן השמים, ושיהיה תמיד בדרגה של **גל עיני** ו**אִפְסָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרָתָךְ**, ויהיה כמפציר תדיר: **גל עיני וגל וגל וגל** והיינו מדת הַגִּלְגָּל.

יג. אֶצֶל, היא מעלת ה**אצילות**, לדעת שהכל נאצל מאתו ית', ושתפקידו גם הוא להיות נאצל ומאציל מהודו לסביבותיו.

יד. אֶלּוּנִי, היא מעלת ה**מעשים** כדברי ר' אלעזר בן עזריה (פרקי אבות פרק ג' משנה יז) **כָּל שְׁמֵעֵשִׂיו מְרַבִּין מִחֻמָּתוֹ, לָמָּה הוּא דוֹמָה, לְאֵילָן שְׁעָנָפָיו מַעֲטִין וְשָׂרָשָׁיו מְרַבִּין, שְׁאֵפְלוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּאוֹת**

לעומקו של מקרא ראה

**וּאֶבְדְּתֶם אֶת שְׁמֵם מִן הַמָּקוֹם
הַהוּא (יב,ג')**

לפשוטו של מקרא, כוונתו למקום
הע"ז, לְשֵׁרֵשׁ אֲחֶרְיָה לבלתי השאיר
לה שריד.

ולעומקו של מקרא נאמר, שהכח
לאבד את שמם בכל מקום שהם, הוא
מִן הַמָּקוֹם הַהוּא בו עתיד להתנוסס
בית הבחירה. וכן ידרש:

מִן הַמָּקוֹם הַהוּא. שבו עקד אברהם
אבינו את יצחק בנו.

מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, בו יצא יצחק לשוח
בשדה.

מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, עליו אמר יעקב מה
נורא המקום הזה.

**ואשר על כן נאמר כִּי אִם-אֵל-
הַמָּלְאִים אֲשֶׁר-יִבְחָר ה' וגו' לְשׁוֹם אֶת-
שְׁמוֹ שֵׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וְבֵאתָ שְׁמָה.
(יב,ה')**

לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ. כאן רמז לסנהדרין
אשר נקבע מושבה בלשכת הגזית,
ואשר חוקרים ודורשים בדרישות
וחקירות. לכן נאמר **לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ**.

להר גרזים והר עיבל. המלאך הק'
האחד **לאה** לשמרם שלא תפגע בהם
הלאות בדרך, והמלאך הק' השני
הנקרא **האל**, וכינויו כרבו **הא'ל**,
שמציין **תוקף ורחמים** כאחד, להצילם
מאויביהם, עד עמדם ניצבים על
ההרים, והלויים בתווך, **לקבל עליהם
עול הערבות**.

ועוד על דרך הרמז והסוד, הַמָּה גם
הוא שם קדוש בעצמו היוצא מע"ב
שמות דיחזקאל, [פרק א' פס' א-ד-י,
שבכל אחד מהפסוקים ע"ב אותיות,
הראשון ביושר והשני בהיפוך
והשלישי ביושר כדוגמת ע"ב דמשה
בפס' ויסע ויבא ויט], וגם בו יש **תוקף
ורחמים**.

תוקף כנגד האויבים ורחמים
לישראל. כאמרו: [תהלים כה,ו'] זָכַר
רַחֲמֶיךָ ה' נַחֲסָדִיךָ כִּי מְעוֹלָם הַמָּה
[כמובא בשרשי השמות להרמ"ז],
ומדה זו, **הַמָּה**, מצטרפת למדת **לאה**
והאל לשמרם בדרך העולה להר
גרזים והר עיבל, להישבע על המצוות
ולקבל ערבות זה לזה.

^^^

לעומקו של מקרא ראה

ועוד יש לומר **שמה** הוא ראשי תיבות
מקום **השכינה**. וכן **מה"ש** הוא שם
מע"ב שמות, והוא כנגד **משה ששמו**
רמוז בו.

ורצונו לומר, שפעת בואך שמ"ה אל
מקום **השכינה**, תקיים ציווי של
משה, להשמיד הבמות, והמלאך הק'
מה"ש ששמו של **משה** חתום בו, הוא
יהיה בעורך **לשום את-שמו שם**.

^^^^

כי-יחייב ה' אלהיך את-גבולך
באשר דבר-לך ואמרתי אכלה בשר
כי-תאנה נפשך לאכל בשר בכל-
אנת נפשך תאכל בשר: (יב,כ')

יש ליתן טעם לאומרו ג' פעמים **בשר**
בפסוק אחד, וב' פעמים איווי הנפש
תאנה נפשך אנת נפשך.

ועל דרך הרמז, ירמזון אליו מליץ
על בוא גואל **מבשר** טוב משמיע
ישועה, והזכיר ג' פעמים **בשר** כנגד
הבית השלישי, אשר בננו מהרה
תלוי **בתשובה ותפילה** והוא עניין שני
איווי הנפש הכתובים בפסוק. **אחת**
לתשובה **והשניה** לתפילה, שאין
ישראל נגאלין אלא בתשובה ותפילה.

להסמיך **דרישת** הסנהדרין למקום
השכינה.

ועל דרך הצח, נרמזו הסנהדרין
במלים **לשום את שמו שם על דרך**
"אל תקרי". אל תקרי **את שמו שם**,
אלא **את שמו שם**. שנאמר בהם גדול
שמושה יותר מלימודה. כן גדול
שמו שם יותר מלימודם, ששמשו כולם
בבית דינו של יהושע בן נון ועתניאל
בן קנז, ששימשו בבית דינו של משה
רבנו.

^^^^

לשכנו תדרשו ובאת שמה.
והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם
וגו' (יב,ה'-ו')

ובאת שמה וזבאתם שמה.
יש ליתן את הדעת מדוע נסמכו זה
לזה באותן המלים בשני פסוקים
סמוכים.

ועל דרך הצח, **הרמז והסוד**, **יש**
לומר "שמה" הם אותיות **משה**.
שאף על פי שלא הותרה לו למשה
הכניסה לארץ, הכל נקרא על שמו
הלכה למשה מסיני.

לעומקו של מקרא ראה

וכן יִדְרֹשׁ וּמִצְאֲנָהּ בדרך של אל
תקרי. אל תקרי וּמִצְאֲנָה אלא
מִצְאֲנָה. ובמקום אשר מִצְאֲנָה (על
דרך של מִצְאוֹנוּ-מִצְאוֹה) צרות רבות
ורעות, עתה מִצְאֲנָה ישועות ונחמות.
פֶּאֱשֶׁר צוֹיִתָּהּ לאהבני בכל לבבך
בשני יצריך, וְאָכַלְתָּ בִשְׁעָרֶיהָ, וְיָכַלְתָּ
ליצריך אשר בכל שעריך, והיינו
שערי הראייה והדיבור והשמיעה וכו'
אשר תתאוה בהם בְּכָל אֶת נִפְשָׁהּ:

וכן יִדְרֹשׁ הפסוק לאחריו על דרך
המוסר: אֲךָ פֶּאֱשֶׁר יֵאָכֵל אֶת-הַצֵּבִי
וְאֶת-הָאֵיל בֶּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר
יִחָדְדוּ יֵאָכְלֶנּוּ: (כב)

בדרך הדרש צָבִי הוא לשון רצון
בארמית, [כמו ויואל משה בתרגומו:
וצבי משה] וְאֵיל הוא לשון חזק
והתגברות, לומר לך: ההתגברות על
יצר הרע, והפיכת התאוות הגשמיות
לתאוות רוחניות, הרי הן תלויות
ברצון. הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר הם כינוי
לדור שכולו חייב או כולו זכאי.
שהם אשר יזכו לבשורת הגאולה. זכאי
כמשמעו, וחייב שכולו יחזור בתשובה
כעין אומרו: כולו הפך לבן - טהור.

וכן יִדְרֹשׁ הפסוק שלאחריו:

או פֶּלֶף לדרך זו: כִּי-תֵאֲנֶה נִפְשָׁהּ
כנגד תַּאֲנוֹת ה' לישב בציון. (תהלים
קלב, יג) כִּי-בֶסֶר ה' בְּצִיּוֹן אֲנִי לְמוֹשֵׁב
לוֹ. וכאמרו: כִּי-תֵאֲנֶה, כאשר תֵּאֲנֶה
נִפְשָׁהּ לעת המיוחלה, לבואו של הַמְּבַשֵּׁר,
אז תגיע העת כִּי-בֶסֶר ה' בְּצִיּוֹן אֲנִי
לְמוֹשֵׁב לוֹ. שנאמר בְּכָל-אֶת נִפְשָׁהּ
תֹאכֵל בֶּשֶׂר. אל תקרי בֶּשֶׂר אלא בִּשְׂר
הוא הַמְּבַשֵּׁר, הוא קול מְבַשֵּׁר ואומר
כִּי-בֶסֶר ה' בְּצִיּוֹן אֲנִי לְמוֹשֵׁב לוֹ.

או פֶּלֶף לדרך זו: אל תקרי אֶת,
אלא אוֹת. וכאמרו: וזה לֶף הָאוֹת:

כִּי-יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר
יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ שֵׁם וְזִבְחָתְךָ
מִבְּקֶרְךָ וּמִצְאֲנָה אֲשֶׁר נָתַן ה' לֶף
פֶּאֱשֶׁר צוֹיִתָּהּ וְאָכַלְתָּ בִשְׁעָרֶיהָ בְּכָל
אֶת נִפְשָׁהּ: (פסוק כא).

ומדרשו ורמזיו:

כִּי-יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם כאשר יהיה
הדור האחרון רחוק מן המקום ברוך
הוא, וְנִרְאָה לך כי מדה כנגד מדה
יִרְחַק גם הַמָּקוֹם ב"ה מן הדור זו
לעולם, וְזִבְחָתְךָ מִבְּקֶרְךָ וּמִצְאֲנָה, תזבח
את היצר הרע הַמְּבַשֵּׁר תמיד לאמר
עשה כך עשה כך.

לעומקו של מקרא ראה

לֹא-תַעֲשֶׂה כֵן לַה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל-
תּוֹעֲבֹת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא עֲשׂוֹ
לֹאֲלֹהֵיהֶם (יב, לא')

כִּי כָל-תּוֹעֲבֹת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא עֲשׂוֹ
לֹאֲלֹהֵיהֶם.

אֲשֶׁר שָׂנֵא עֲשׂוֹ. לית מילתא דלא
רמיזא באורייתא. זה הוא שהתנבא
מלאכי (א, ב'-ג') נֶאֱהָב אֶת יַעֲקֹב וְאֶת
עֲשׂוֹ שְׂנֵאתִי. ועל דרך אל תקרי. אל
תקרי שָׂנֵא עֲשׂוֹ אלא שָׂנֵא (את)
עֲשׂוֹ על כל התועבות האלו. ועל דרך
של סרסו ודרשהו, וכאומרו: ואתה
לא כן תעשה לה' אלקיך, לכן נאמר
נֶאֱהָב אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֲשׂוֹ שְׂנֵאתִי. כִּי
כָל-תּוֹעֲבֹת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא (ה') עֲשׂוֹ
עֲשׂוֹ ובניו לאֲלֹהֵיהֶם.

^^^

זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר
שֶׂה כְּשִׂמְרִים וְשֶׂה עֲזִים: אֵיל וְצִבִּי
וְיִתְמֹר וְאֶקֹּו וְדִישָׁן וְתֹאז וְנִזְמֹר
(יד, ד'-ה')

על דרך הדרש והרמז, יִדְרֹשׁ לענין
לימוד התורה: כשם שהבהמה
הטהורה היא מאכל לגוף לְסִתְקוֹ

רַק חֹזֶק לְבַלְתִּי אָכַל הַדָּם כִּי הַדָּם
הוא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא-תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם-
הַבָּשָׂר (כג).

אָכַל הַדָּם הוא הכינוי לתפילה, שכן
אסרו חז"ל לְבַלְתִּי אָכַל טרם
התפללתם על דמכם. כי התפילה
מתוך צום, תעיד על אֲנִי הַנֶּפֶשׁ לְדַבֵּר.

וְכֵן יִדְרֹשׁ פסוק כד: לֹא תֹאכְלוּ עַל-
הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכוּ כְּמִים, כפי שכתוב
(איכה ב, יט) שִׁפְכִי כַמִּים לָבֶד, כך
הם פני התפילה הרצויה: בְּכָל אֲנִי
הַנֶּפֶשׁ.

וכמים דוקא שהמים חיים הם לעולם
כולו.

וְכֵן הוא אומר לקמן: (פסוק כח)
שִׁמְרֵי וְשִׁמְעֵי אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ שִׁמְרֵי מלשון תמתין
תחכה ותצפה לו, עד שיבוא וְשִׁמְעֵי
את בשורת הגאולה, והוא השכר על כי
כִּי-תִאָּנֶה נִפְשְׁךָ לְאָכַל בָּשָׂר, לְבֹא
מבשר הגאולה, מבשר טוב.

^^^

לעומקו של מקרא ראה

לימודו אהוב עליו ונחמד עליו. שאין אדם למד אלא במקום **שלבו חפץ**.

ו. **וַיִּתְּמוּר**. לשון **חומריות**. להסיר מעליך כל עניני החומריות. בבחינת כל המקבל על עצמו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ. **וַיִּדְרֹשׁ**: **וַיִּתְּמוּר** ויהיה החומר ממנו **והלאה**.

וכן **יִדְרֹשׁ** עוד מלשון **חומרה**: **שיהיה חמור בעיניו** להקל ראש בלימודו.

ז. **וַאֲקוּ**. לשון **תקוה**. להתפלל על הלימוד ולקוות לישועה.

ח. **וַיְדַשֵּׁן**. מלשון [תהלים לו, ט'] **יִרְנֶנּוּ מִדְּשֵׁן בֵּיתָךְ וְנִסַּח עֲדָנֶיךָ מִשְׁקָם**. ומלשון **מדושני עונג**. להנות מכל חידוש בלימוד ומכל הבנה בסוגיה כמדושן עונג. **והוא בחינת השבת**.

ט. **וַתֵּאָזוּ**. מלשון **תאוה**. להתאוות ללמוד ולחדש בלימודו עוד ועוד.

י. **וַיִּזְמַר**. מלשון **זמר** בכל יום, **זמר** בכל יום. כמובא בסנהדרין צ. לחזור על הלימוד **בנגינת קול ערב**.

ולשמרו, כן **לימוד התורה הוא מאכל לנשמה** לַסִּנְקָה וּלְשִׁמְרָה, **ואשר על כן יִדְרֹשׁ** הכתוב וירמוז על עשר דרגות **בהכנה ללימוד התורה**, שהם בבחינת **הקדמה למ"ח קניני התורה**:

א. **שור** מלשון **שור**. ככתוב בתהלים **כ"ז לַמֶּעַן שׁוֹרְרִי**, הם **התלמידים** שנאמר בהם והיו עיניך **רואות** את מוריד, להבינם בטוב טעם ככל אשר יחפוץ לבם. והוא ללמוד על מנת **ללמד**.

ב. **שה** ר"ת **שיהיה הלימוד**. אל תקרי **פְּשׁוּבִים** אלא **פְּשׁוּבִים**. להיות בתשובה שלימה בטרם **ילמד** ובטרם **ילמד**.

ג. **וְשֵׁה עֲזִים**. להיות **עז** כנגד המפריעים והמלעיגים עליו. **או פלך** לדרך זו, שיתלבש **בעזות דקדושה** לחדש חידושיו בסוגיה.

ד. **אֵיל**. מלשון **כח**, להשקיע מירב כוחותיו בלימוד.

ה. **וַצְבִּי**. מלשון **רצון**, כנ"ל, כמו ויואל משה בתרגומו: **וצבי משה**. לשעבד הרצון בלימוד. וכן שיהיה

לעומקו של מקרא ראה

ה. וַיָּבִי. מלשון **רצון**, כנ"ל. כמו ויואל משה בתרגומו: **וצבי משה**. שירד לעומק רצונו של התנא או האמורא, מה רצה לומר ולדקדק בזה.

ו. וַיִּחְמֹר. שיתן אל לבו מדוע יחמיר החכם באיזה מן הדינים ומדוע שכנגדו אינו מחמיר בזה.

ז. וַאֲקֹ. יקרא כראשי תיבות ואק"ו: **ואיה קל וחומר**. שיתן לבו לקל וחומר מה הקל ומה החמור, ומדוע נקט כן החכם.

ח. וַיִּדְשֵׁן. לשון **די לשינון**, ועת להיכנס **לעובי הקורה**. וכמובא בנפש החיים מה היא **תורה לשמה**, להוסיף **בה לקח ופלפול**.

ט. וַתֵּאָו. לשון **תֵּתָאוּ** לָכֶם הָרָה הָהָר (במדבר לד, ז') ופירש רש"י לעניין נטייה והסבה **לגבולות הארץ**. וכן יִדְרֹשׁ כאן להציב לך **גבולות לסוגייה**, מבלי להסתעף יותר מדי ימין ושמאל.

וכן: תֵּאָו לשון **תֵּאָו, תֵּא** המתאים לו. שיהא מונח לימודו **כבבוקפסא**, דְּבָר דְּבֹר על אופֵּנוֹ, כל עניין ועניין בתא המיוחד לו. ובעת הצורך יוכל

או פִּלְף לדרך זו: לאחר שהתבררו רצונותיו להכנה ללימוד, עתה ירמוז הכתוב על עשר דרגות **בדרך הלימוד**:

א. שֹׁר מלשון שור. שיתבונן בסוגיה בכללות, בטרם יגש ללומדה בפרטות. ועל ידי כך יוכל לבנות את הסוגיה מהפרטים כחומה בצורה, הנקראת **שור**.

ב. שֶׁה כְּשֵׁבִים, והוא כמו **כְּבָשִׁים**, אל תקרי **כְּבָשִׁים** אלא **כְּבָסִים**. שתהיה הסוגיה נקיה, מלובנת ומכובסת ללא רבב. ושתהיה הסוגיה כְּמוֹ פְּסִים. מבוסמת בריח טוב של תורה. ושיהא הולך ו**כּוֹבֵשׁ** את הסוגיה לפרטיה על דרך אל תקרי, אל תקרי **כְּבָשִׁים** בשין שמאלית, אלא **כְּבָשִׁים** בשין ימנית.

ג. וְשֶׁה עֲזִים. מלשון **עדים זוממים**. ע' **זים**. שתהיה עינו מחפשת **להזים ולסתור** את לימודו כדי לקיים הפוך בה והפוך בה.

ד. אֵיל. מלשון כח. כמו שאמרו להודיעך כוחו דר' יוסי או דר' יהודה וכו'. וכוונתו שיהיה מדקדק במחלוקת בין חכמים, אם קיצונית היא אם לאו, וכוחו של מי באה להודיע.

לעומקו של מקרא ראה

באורייתא". כגון: רבי שמעון הנה
יתיב ליליא סד ולעי באורייתא [זוה"ק
בראשית נ"ג]

וכשם שהלועס מוצא טעם בלעיסתו,
כן הלעי באורייתא ימצא טעם
בלימודו. וככל שילעס תורתו יותר, כן
יהיה טעמה גובר.

ומפריסי הפרסה הרי הם מקיימי
המצוות בידיהם וברגליהם,
או פלך לדרך זו שהם מלשון הלא
פרוס לרעב לחמך, שכשם שמעלי
הגרה הם עמוד התורה, כן מפריסי
הפרסה הם עמוד גמילות החסדים.
ואשר על כן סימן טהרה אחד אינו
כשר. **שצריך לעסוק בתורה יחד עם**
קיום המצוות, תפילה ומעשים
טובים.

^^^^

סנפיר וקשקשת

את-זה תאכלו מכל אשר במים כל
אשר-לו סנפיר וקשקשת תאכלו:
וכל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת לא
תאכלו טמא הוא לכם [יד, ט, י']

להוציאו מתאו ולהביא משם ראייה
או קושייה או היקש וכו'.

י. נזמר. מלשון זמיר עריצים. לראות
בסוגייה מה אינו שייך לעצם הסוגייה,
לזמור את אותם ענפים, למרות שבפני
עצמם יכול להיות ערכם רב, ולהניח
רק אותם הדברים השייכים לסוגייה.
אח"כ יוכל בנקל לחזור בלשון "גופא"
למה שזמר ולעיין בו בפני עצמו.

^^^^

מעלי הגרה

ומפריסי הפרסה

אך את-זה לא תאכלו ממעלי
הגרה ומפריסי הפרסה (יד, ז')

יש לעיין בסימני הטהרה מדוע
יברא הבורא דוקא אלו הסימנים, ומה
ירצה לרמוז בהם.

ולעומקו של מקרא נאמר בדרך
הדרש:

מעלי הגרה הרי הם כנגד לומדי
התורה הלועסים תורתם עוד ועוד
ומעלים את אכלם, ושוב לועסים והוא
יסוד ושננתם. ובארמית אמרו "לעי

לעומקו של מקרא ראה

השסועה

**אֲךָ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּעַלִי
הַגִּזְהַ וּמִמִּפְרִי־סִי הַפֶּרֶסָה הַשְּׁסוּעָה
(יד, ז')**

השסועה. לפשוטו של מקרא:
יש שסועה שהיא כשרה, זו השסועה
בצפרניה, להיות מפרסת פרסה
ושוסעת שסע פרסות, שפרסותיה
שסועות מלמעלה עד למטה. והיא
מפורשת בפר' שמיני [רש"י שם].

ויש שסועה שהיא טמאה, כזו
שבפרשתנו, כדאמר רב חנן בר רבא
(חולין ס:): **השסועה בריה בפני עצמה**
היא שיש לה שני גבין ושני שדראות.
ומדוע תקרא שסועה, שהיא בעלת גב
השסוע לשניים.

ועל דרך הטעמים, יוכיח טעם
הטיפחא כי בריה בפני עצמה היא. שכן
הפרסה מוטעם בטיפחא, והטיפחא
היא כעין הפסקה קלה, ואינה בהכרח
מחוברת עם שלאחריה, עם המלה
השסועה. וכאילו כתוב: **אֲךָ אֶת-זֶה
לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּעַלִי הַגִּזְהַ וּמִמִּפְרִי־סִי
הַפֶּרֶסָה: הַשְּׁסוּעָה.**

וכן סימני הטהרה של דגים,
יִדְרָשׁוּ לַעֲנִיין תורה ותפילה.

הסנפיר כנגד אבן הסנפירינן שממנו
נחצבו לוחות הברית. והוא כנגד
התורה.

והקשקשת כנגד **התפילה**, כאמור
בשמשון וַתִּקַּח רוּחַ ה' לְפַעֲמוֹ
(שופטים יג, כה) א"ר יצחק דבי רבי
אמי מלמד שהיתה **שכינה** **מקשקשת**
לפניו כזוג כתיב **הכא לפעמו** במחנה
דן וכתיב **התם** {שמות כח-לד} **פעמון**
ורמון, ורש"י פירש לשון **לפעמים**,
ואשר על כן יש לפרש שהוא מלשון
ג' פעמים ביום **האמור לגבי התפילה**
וכמטבע **המקשקשת** לפני בוראה.

ואמרו [נדה פרק ו משנה ט] **כל שיש**
לו קשקשת בידוע שיש לו גם
סנפיר. והנמשל בזה **שכל מי שנענה**
בתפילתו, והיינו קשקשת, בידוע
שיש בו תורה, והיינו סנפיר.

או כלך לדרך זו: **המבקש בתפילתו**
על תורתו תמיד נענה. בבחינת **הרחב**
פיה ונאמלאהו. [תהלים פא, א'].
כמבואר במסכת ברכות [נ]. **הרחב פיה**
ונאמלאהו - **ההוא בדברי תורה כתיב.**

לעומקו של מקרא ראה

רָאָה אֵלֶּה דִּבְרֵה

וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-תֹאכְלוּ מֵהֶם וְגו'
וְהִרְאָה וְאֶת-הָאֵלֶּה וְהַדְבִּיקָה לְמִינָהּ
(יד, יב'-יג')

פירש רש"י היא **ראה** היא **איה** היא **דיה**. ולמה נקרא שמה **ראה**, שרואה ביותר, ולמה הזהירך בכל שמותיה, שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק, שלא יהא האוסרה קורא אותה **ראה**, והבא להתיר אומר, זו **דיה** שמה או **איה** שמה, וזו לא אסר הכתוב.

ובשימת לב, פירש"י טעם לשם **ראה**, **שרואה ביותר**, ואילו לשם **איה ודיה** לא פירש.

ולעומקו של מקרא ירמזון שמותם לדרכו של יצר הרע שהוא כנגד עוף טמא. בתחילה **עינים רואות** והוא כנגד **ראה**. אחרי כן הלב חומד ושואל **איה** התענוגות. והוא כנגד **אֵיָה**. ומוסיף היצר הרע כדרכו רק **עוד קצת ודי**. והוא כנגד **דִּבְרֵה**.

והתשובה ליצר הרע היא באותה מטבע.

כנגד **רָאָה**, **יִרְאָה** להתבונן בעניני השגחה. ובעין **טובה** למען יהיה חלקו

ועל דרך הצת, נאמר: **הַשְּׁסוּעָה**, היא רמז לתורה שניתנה למשה מסיני. ורמוזה בר"ת של **הַשְּׁסוּעָה**:

ה - כנגד ה' חומשי תורה,

ש - כנגד ששה סדרי משנה,

ס - כנגד ס' מסכתות שבש"ס,

ו - כנגד תוספת של מדרשים

ע - שבעים פנים לתורה,

ה - **שהכל** ניתן למשה מסיני.

ואם לומד לשמה היא השסועה הטהורה כנ"ל, ואם לאו הרי תורתו כשסועה לשנים. על כן יתן לבו להיות כולו לשמים.

ומה שאמר **אֵךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ** כדרך שאמרו תורה **קנה ואל תמכור**. שיהיה אצלך קנין עולם. והמוכר סחורתו מגלה שאין לו שייכות אליה כלל, ולכן נאמר על התורה **קנה ואל תמכור**. ותהיה תורתך פְּסֻגָה אשר **איננו אֹכֵל**.

^^^

לעומקו של מקרא ראה

ובשם **שד"י** דרשו [חגיגה יב].
נוטריקון: **ש**אמר לעולמו **ד**י. **ש**אמר
לצרותינו די [בראשית מג פס' יב
ברש"י]. וכן ידרש כאן: **ש**אמר לגלות
מצרים **ד**י. והוא לאחר **ר"י** שנה
כשנתגלה בשם **אהי'ה**.

ועוד ידרש על דרך הצח, שראה
שד"י בלחצנו ושמע צעקת **אי'ה**
שבנפשו, והסכים עם משה רבנו
שאמר **דיה** לצרה בשעתה, ואמר לו
לך אמור להם לישראל, **אהי'ה** שאמר
לעולם **די** שלחני אליכם, לומר
לגלותכם **די**. [ברכות ט:].

~~~~~

לא תאכלו כל-גבלה לגר אשר-
בשעריך תתננה ואכלה או מכל
לנכרי כי עם קדוש אתה ליהוה
אלהיך לא-תבשל גדי בקלב אמו
(יד, כא)

יש לשאול מדוע סיים ענין
המאכלות האסורות בפסוק זה **לא-**
תבשל גדי בקלב אמו. ועל דרך
הדרש, יימוז הפסוק על **עם ישראל**
והשכינה הקדושה.

גדי הוא כנגד עם ישראל, כפיט "חד
גדיא" בליל הסדר. **ואמו** היא כנגד

בלקת הטוב אשר נתן **הטוב** על ידי
טוביה. [הוא משה רבנו ויקרא"ר
פרשה א'].
כנגד **אי'ה** ישאל **אי'ה** מקום כבודו
להעריצו,

וכנגד **די'ה** ינהיג עצמו ב"**די**", ויסתפק
במה שיש לו, וילך בדרכי **ה'** שאמר
לעולמו **די**. ואשר על כן נקרא ש-די.
[חגיגה יב].

ועל דרך הצח, היא ראה היא אי'ה
היא דיה, יכוון לשכינה הקדושה
שירדה למצרים להוציאנו משם. וכפי
שנאמר [שמות יט, ד] **אתם ראי'תם**
אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם
על-כנפי נשרים ואבא אתכם אלי.

ויכוון בזה לשמות הק' **אהי'ה** ו**שד"י**:

כיצד: האות ה' מהשם **דיה**, יחד עם
השם **אי'ה**, הן אותיות **אהי'ה**, בשם
הזה גאלנו הקב"ה ממצרים. ומובלעות
בו אותיות א' ה' של **ראה**.
נותרו אותיות **ריש**, **די**. שהן **ר"י**
שד"י.

ר"י הן **רד"ו** שנה שנשתעבדנו
במצרים.

לעומקו של מקרא ראה

או כלך לדרך זו: שהיותנו עם קדוש לה' אלקינו היא **הגדר המפרידה** בין הטומאה והנכרי, כדי שנוכל לינוק מן התורה הק', בקדושה ובטהרה באין מפריע.

^^^

לשבת מברכין חדש אלול

מובא בזה"ק [וכן בהקדמה לתיקוני זוהר] כי השם השולט בחדש אלול הוא **ההנ' היוצא מסופי תיבות** עם הניקוד של **ראשי התיבות** בפסוק: (דברים ו, כה) **וַיִּדְבָּק תִּהְיֶה לָנוּ פִּי :**

ההנ'

ובשילוב אותיות אה"ה יהיה השם המכוון בניקוד הפסוק הנ"ל:

ההנ' ההנ' הההההנ'א

ומובא בשם האר"י הק' (וכן מובא ברב הסידורים) לכוון את שם השם השולט באותו חדש כנ"ל במוסף של ר"ח בחתימת מקדש ישראל וראשי חדשים.

ומובא עוד במדרשי זוהר"ק שכל אימת שיקדים י' או ו' לאות ה' בשם ה' השולט בחדש, הרי זה חדש של רחמים. ובהקדים האות ה' ל' או ו' הרי זה חדש של דין.

השכינה הקדושה. וכפי שנאמר בעטרה שעטרה לו אמו וגו'. וכאומרו:

אשרי הגדי שיונק חלב מאמו, אשרי ישראל **שיונקים תורה מהשכינה הק'.** ואם מבשלים הגדי בחלב אמו לא עוד יוכלו לינוק חלב מאמם. ולכן נאמר **לֹא-תִבְשֹׁל גְּדִי בְּחֵלֶב אִמּוֹ, אֲלֵא הַשְּׂבִיעֵהוּ** מחלב אמו ובכך יתקיים בנו ארך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי. **ואשר על כן** נסמך לו **פִּי עִם קְדוֹשׁ אֱתָהּ** לה' **אֱלֹהֶיךָ** שע"י היניקה מהתורה הק' יתקיים בנו **פִּי עִם קְדוֹשׁ אֱתָהּ** לה' **אֱלֹהֶיךָ.**

ובשימת לב, הסמיך הכתוב **פִּי עִם קְדוֹשׁ אֱתָהּ** לה' **אֱלֹהֶיךָ** לאיסור בישול בשר בחלב הנכתב **לאחריו**, ולפרישה ממאכלות אסורות ומכירתן לנכרי הכתובות **לפניו:** **לֹא תֹאכְלוּ כָל-גִּבְלָהּ לִגְרַ אֲשֶׁר-בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאֶכְלָהּ אוּ מָכַר לְנֹכְרִי פִּי עִם קְדוֹשׁ אֱתָהּ** וגו'. **לֹא-תִבְשֹׁל גְּדִי בְּחֵלֶב אִמּוֹ.** ונדרש לפניו ולאחריו. לומר כנ"ל: שעל ידי פרישה מן הטומאה מחד, ועל ידי היניקה מן התורה מאידך, בזה אנו נבדלים מן הגויים להיות עם קדוש לה' אלקינו.

לעומקו של מקרא ראה

מדין לרחמים. ולכן הוא יוצא מהפסוק וצדקה תהיה לנו פי.

ועוד נאמר בפסוק שממנו יוצא השם הק' השולט בחדש אלול: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צננו. (דברים ו, כה'). ומה היא המצוה הזאת שאומר הנביא, הוי אומר זאת מצות היראה. שכן כתוב בפסוק שלפניו [ו, כד'] : נצננו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו קהיום הנה.

ומצות היראה היא המביאה לידי מצות אהבת ה' שהיא תכלית מצות התשובה. שהעושה מאהבה אפילו זדונות נהפכות לו לזכויות, [כדדרש ריש לקיש יומא פו:] וקצת רמז יש בפסוק עצמו שכן נאמר: [ו, כד'] : ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו קהיום הנה. ובאומרו לטוב לנו כל הימים לחיתנו הרי שכר העולם הבא רמוז כאן, כאשר גם הזדונות נהפכות לזכויות, לחיי העולם הבא. והיינו כל הימים. וזה אומרו: לחיתנו. לחיי עולם. ואשר על כן נמצאו למדים על ג' מצוות בפסוקים

ובחדש אלול בהיות שם ה' השולט בו כנ"ל ההוי הרי הוא לכאורה חדש של דין, באשר יקדימו האותיות ה'ה' לאותיות ו'י'.

ויש ליתן טעם להיותו נקרא חדש הרחמים והסליחות. ולעומקו של מקרא יש לומר כי אכן, מצד עצמו הוא חדש שמתגברים בו הדינים כנ"ל, ושולט בו השם הק' ההנני שהוא שם של דין. ואשר על כן קבעו להרבנות בו תחנונים ותפילות של רחמים כדי לעורר בו מידת הרחמים, עד אשר נקרא הוא בעצמו חדש הרחמים והסליחות. והכוונה בזה שהוא חדש שמרבים בו רחמים וסליחות כדי ליתן תגבורת הרחמים על הדין.

ולכן רמזוהו בשיר השירים אני לדודי ודודי לי ונאמר שם (שה"ש ח, ג') שְׁמָאֵלּוּ תַּסַּח רֵאשִׁי יִמִּינִי תַּחְבֶּקֵנִי ופירושו השמאל שהיא גבורה ודין היא תחת ראשי, בהיחבא, וימינו שהימין הוא חסד ורחמים, ימינו תחבקני בגילוי. ומה שהימין מחבקת בגילוי, והשמאל בהיחבא, זה מכה ריבוי הרחמים והסליחות שמרבים בחדש זה ברחמים ובצדקה להפכו

לעומקו של מקרא ראה

תשרי הרי הוא **שם של שמחה**, וימי הדין הבאים עלינו לטובה נהפכים לנו **לימי שמחה**, עד שיוצאים זכאים ושמחים מן הדין כשלולביהם בידיהם לנענע במ לה' על כל הטוב אשר גמלנו.

ונרמזו הדברים בפסוק אשר ממנו יוצא שם ה' של תשרי, והי"ה: **וַיֵּרָאוּ אֹתָהּ שְׁרֵי פְרָעָה**, ששרי פרעה הם 70 שרים של מעלה של כל האומות, הנקראים בשם כולל "פרעה", הם מהללים את כנסת ישראל לפני ה', בראותם אותה מרבה בצדקה ובסליחות ותחנונים. ואשר על כן המשך הפסוק הוא **וַיִּהְיֶה אֹתָהּ**, שכל שרי מעלה מהללים את כנסת ישראל לפני ה'.

ואע"פ שבפשט הכתוב הכוונה שיהללוה אל פרעה, הרי **בסוד** הדברים מהללים אותה **למי ששולט בפרעה**, לפני מלך מלכי המלכים **הקב"ה**.

~~~~~

אלו של חדש אלול: תשובה, ותפילה וצדקה. תשובה מאהבה כנ"ל, כנ"ל, וצדקה תהיה לנו כפשוטו, ותפילה כנגד מה שנאמר **כִּי נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי ה'** אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר צִוֵּנוּ. מה היא המצוה אשר נשמר לעשות **לִפְנֵי ה'**, הוי אומר זאת תפילה. ככתוב (תהלים קב, א): **תִּפְלֶה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ**.

והיינו: **תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה**.

ולעומתו חדש **תשרי** אשר בו **ימי הדין**, ראש השנה ויום הכיפורים, השם השולט בו הוא שם של רחמים: **והִלָּה הַיּוֹצֵא מִסּוּפֵי תִיבוֹת שֶׁל הַפִּסּוּק: וַיֵּרָאוּ אֹתָהּ שְׁרֵי פְרָעָה** (בראשית יב, טו').

ובהיות האות ו' קודמת לאות ה', והאות י' קודמת לאות ה', הרי הוא **שם של רחמים**. שימי הדין של חדש תשרי הפכו לימים של רחמים על ידי ריבוי הרחמים בחדש אלול. ולכן השם השולט בחדש תשרי הוא שם של רחמים.

ועוד, הרי אמרו חז"ל (ויקרא רבה יא,ז) **אין והיה אלא לשון שמחה. ואשר על כן** השם השולט בחדש

לעומקו של מקרא ראה

לדוד ה' אורי וישעי

אם תחנה עלי מחנה

על דרך המוסר והאמונה: התיקון הנצרך בחדש זה הוא התחזקות באמונה ורמזו הוא בשמו של החדש אלול, ל, בהיפוך אותיות. לול"א. כפסוק יג' בתהלים כז, **לולא האַמְנָתִי** לראות בְּטוֹב ה' בְּאֶרֶץ חַיִּים, לקיים בנו על ידי אמונתנו את הבטחת ה' לדוד להיות לנו לאור ולישועה כפי שהיה לדוד באומרו: **לְדוֹד ה' אֲוִירִי וְיִשְׁעִי**. ובמבחן האמונה אומר דוד המלך **אם תִּחְנֶנּה עָלַי מִחְנֶנָּה לֹא יִירָא לִבִּי**

והיינו בה, למי אומר דוד המלך **אם תִּחְנֶנּה**. אם תאמר שכוונתו להקב"ה, זה אינו. כי מי העבד אשר יעז להגיד לרבנו **אם תִּחְנֶנּה עָלַי מִחְנֶנָּה לֹא יִירָא לִבִּי**.

ואם תאמר על המחנה מוסבים דבריו כגוף נסתר, והרי מחנה הוא לכאורה לשון זכר, והיה לו לומר אם **תִּחְנֶנּה** עלי מחנה וגו'.

ויש לומר לעולם פנייתו של דוד המלך היא להקב"ה בלבד, שאין עוד מלבדו. ומכנה הוא את המחנה בגוף

נסתר ובלשון נקבה:

וכאומרו: **אם תחנה עלי מחנה (תהלים כז, ג.)**, אם היא, המחנה, תחנה עלי, לא יירא לבי כי אתה הקב"ה עמדי.

ואם כי בדרך כלל מחנה הוא לשון זכר, הרי הוא מופיע בכתובים גם בלשון נקבה, כמובא בפר' וישלח, ובפירוש רש"י שם: **וַיֵּאמֶר אֶם-יָבֹוא עֲשׂוּ אֶל הַמִּחְנֶה הָאֶחָת וְהִנֵּהוּ וְהִנֵּה הַמִּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפָלִיטָה**. ופירש רש"י: מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה.

אֶל הַמִּחְנֶה הָאֶחָת - הרי לשון נקבה. וְהִנֵּהוּ - הרי לשון זכר. וכפירוש רש"י שם: **אם תחנה עלי מחנה (תהלים כז, ג.)**, אם היא תחנה עלי הרי לשון נקבה. (בראשית לג, ח.) **המחנה הזה** הרי לשון זכר.

ולפי זה אתי שפיר. אומר דוד המלך להקב"ה: אם היא, המחנה, תחנה עלי, לא אירא רע כי אתה עמדי. והיא האמונה שבקש דוד המלך באומרו: **לולא האמנתי**. וידרש לולא בלשון ולואי. ולואי שהאמנתי. והיא האמונה הנצרכת להתחזק בה בחדש אלול, כי אתה עמדי והיינו: אני לדודי ודודי לי.

לעומקו של מקרא ראה

{ד} הן עד לאומים נמתינו נגיד ומצנה
לאומים: {ה} הן גוי לא תדע תקרא וגוי
לא ידעוהו אליה ירוצו למען יהנה
אלהיה ולקדושו ישראל כי פארה:

בביאור ההפטרה ושייכותה לפרשה

בהקדים, הפטרת ראה היא ההפטרה
השלישית מתוך שבע הפטרות הנחמה
הנקראות מדי שבת עד ראש השנה
הבא עלינו לטובה. והיא הנקראת ג'
דנחמתא.

ומובא באבודרהם על פי הפסיקתא כי
בשבע הפטרות דנחמתא שולח הקב"ה
לנחם את כנסת ישראל **ואינה**
מתרצית עד הנחמתא הששית
והשביעית.

שכן **בנחמתא הראשונה** נחמו נחמו
עמי בקש הקב"ה לנחמה על ידי ריבוי
תפילות ותחנונים, ועדיין לא נתרצתה.
ובנחמתא השניה ותאמר ציון עזבני
ה', בקש הקב"ה לנחמה על ידי ריבוי
בנים ועדיין לא נתרצתה.

ויראה למעייין כי בזו **הנחמתא**
השלישית מבין השבע, הנחמה
שהקב"ה מבקש לנחם את כנסת

להפטרת ראה

בנביא ישעיהו פרק נד פס' יא' - עד פרק
נה פס' ה'.

פסוקי ההפטרה:

{פרק נד, פסוק יא'} עניה סערה לא
נחמה הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך
ויסדתיך בספירים: {יב} ושמתי כדוד
שמשתיך ושמעתיך לאבני אקדח וכל
גבולך לאבני חפץ: {יג} וכל בניך
למודי יהנה ורב שלום בניך:
{יד} בצדקה תכונני רחמי מעשק פי
לא תיראי וממחמה פי לא תקרב אליך:
{טו} הן גור גור אפס מאותי מי גר
אתך עליך יפול: {טז} (הן) הנה אנכי
בראתי חרש נפח באש פתח ומוציא
כלי למעשהו ואנכי בראתי משחית
לחבל: {יז} כל כלי יוצר עליך לא
יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט
תשיעי זאת נחלת עבדי יהנה וצדקתם
מאתי נאם יהנה: (ס)

{נה, א'} הוי כל צמא לכו למים
ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכלו
ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר
יין וחלב: {ב} למה תשקלו כסף בלוא
לחם ויגיעכם בלוא לשבעה שמעו
שמוע אלי ואכלו טוב ותתענג בדשן
נפשכם: {ג} הטו אזנכם ולכו אלי
שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם
ברית עולם חסדי דוד הנאמנים:

לעומקו של מקרא ראה

ולכן אומר הקב"ה הנה אנכי מְרַבֵּץ בַּפּוּךְ אֲבִינִי: ואין הרבצה אלא הרבצת תורה, ואמר בַּפּוּךְ אֲבִינִי, אל תקרי בַּפּוּךְ אלא בַּפִּיךְ. אל תקרי אֲבִינִי אלא בִּנְיָן. כדמפרש ואזיל [פס' יג] וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי ה'. שתהיה התורה בפיך ובפי בִּנְיָן, ולא תִשְׁכַּח מפי זרעם וזרע זרעם עד עולם. וזה שהוסיף ואמר וַיִּסְדָּתִיךָ בַּסְפִּירִים היא אבן הסנפירינן שעליה נכתבו הלוחות כמובא ברש"י [שמות לד, א] וַיֵּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּסֶל-לָךְ שְׁנֵי-לִחָת אֲבָנִים פְּרָאשִׁימִים פִּירֵשׁ רש"י: פֶּסֶל לך. הראהו מחצב סנפירינן מתוך אהלו, ואמר לו הפסולת יהיה שלך, ומשם נתעשר משה הרבה. והקב"ה מבטיחה לכנסת ישראל שחכמת התורה המיוסדת על עשרת הדברות שעל אבן הסנפירינן, לא תמוש ממנה ומבניה, עד עולם. וזה שאמר {יב} וְשִׁמְתִּי כְּכֹד שִׁמְשִׁתִּיךָ הם כ"ד ספרים המאירים כשמש, וְשִׁעְרֶיךָ הם השערים המצוינים בהלכה יהיו שנונים ומחודדים בפי הבנים כלוחות החרותים מצד אל צד, וזה שאמר לְאֲבִנִי אֶקְדָּח אותיות הקודחות וחלולות מצד אל צד, וְכָל גְּבוּלָךְ לְאֲבִנִי חֲפִץ. באומרו לְאֲבִנִי חֲפִץ ירמוז בזה לפסוק במשלי [ג, ט"ו]

ישראל, היא על ידי לימוד התורה הק'.

ובזה ההפטרה מתקשרת לפרשה, באומרה רֵאָה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וגו' אֶת-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ וּמִפֶּרֶשׁ הָאוֹה"ח הק' אומרו אֶת, להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה' עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא אומרו אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאומרו (ישעי' נ"ה) שִׁמְעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם, והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאת וגו'.

וכן תבואר ההפטרה, לעומקו של מקרא על לימוד התורה הקדושה כי השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כמאמר אוה"ח הק' הנ"ל.

וכן נאמר:

{יא} עֲנִיָּה סִעָרָה לֹא גָחָמָה, קראה הנביא עֲנִיָּה, שאין עניות אלא עניות דתורה. ומה שהיא, כנסת ישראל, סִעָרָה, הרי זה מצד טלטלות הזמן, שבגללן נהיתה לה עניות דתורה.

לעומקו של מקרא ראה

יפול: כל כלי יוצר עליך לא יצלח וגו'. וממשיך בשבח התורה ובנחמתה: {נה,א'} **הוי כל צמא לכו למים ואין מים אלא תורה,** וכן הוא אומר: {ג'} **הטו אַזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמְעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם וְאַכְרַתָּה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים:**

ומסיים ההפטרה בדברי הנחמה: למען יהוה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל **פְּאָרְךָ:** היא תפארת התורה, וירמוז בזה לספירת התפארת שבה ניתנה התורה ללומדיה, היא ספירת יעקב אבינו איש תם יושב אהלים שהוא המיזוג בין החסד לאברהם והגבורה ליצחק. ואשר על כן היא הנחמתא השלישית כנגד **יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר** [ישעיהו מ"ט,ג']. וזה שסיים ההפטרה באומרו: **וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פְאָרְךָ.**

^^^

יקרה היא (מפניים) מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה וכפי שדרשו במסכת הוריות [יג.] יקרה היא מפנינים – יקרה היא [התורה] מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים. ויש לומר כי דרשו זאת מן הכתיב והקרי. שקורים מפנינים וכותבים מפניים. ועל דרך הצח ירמוז על פנימיות התורה. ואמר כי כל זה הוא חפץ ה'. ועוד, שכל מי שמקבל עליו היסורין באהבה נאמר עליו וְחָפֵץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלַח וּדְרָשׁוּ **בַּמִּסְכָּת בְּרִכּוֹת [ה.] שְׁלִימּוֹדוֹ מִתְקִיִּים בִּידוֹ.** וירמוז למה שדרש [שם] רשב"י: תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן: **תורה וארץ ישראל והעולם הבא.** וזה שאמר **כֹּאֵן הַנְּבִיא: וְכָל גְּבוּלְךָ לְאַבְנֵי חֶפֶץ.** ועוד ירמוז באומרו **גְּבוּלְךָ לִנְבוּאָת יִשְׁעִיהוּ [יא,ט'] כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת ה' פְּמִים לִיָּם מְכֻסִּים.** ואשר על כן ממשיך לנחם את כנסת ישראל בלימוד התורה באומרו: {יג'} **וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:**

ואשר על כן התורה תהא מגינה עליה, **כִּי לֹא תִירָאִי מִי גֵר אֲתָךְ עָלֶיךָ**

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

